23. 12. 2014

ID: 96526

Náhrada škody

Nárok na náhradu ztráty na výživě podle § 448 obč. zák., který se přiznává formou opětujícího se plnění (peněžitý důchod), je jedním z dílčích nároků na náhradu škody, má výhradně majetkovou povahu a jeho účelem je kompenzace ztráty, která vznikla pozůstalým tím, že přišli o pravidelné hmotné plnění (výživné) ze strany zemřelého. Ve smyslu tohoto ustanovení lze odškodňovat pouze ztrátu plnění majetkové povahy, jehož výše se počítá analogicky podle ustanovení příslušných předpisů o vyživovací povinnosti. Pobírá-li pozůstalá osoba sirotčí důchod, jeho výše se při výpočtu výše náhrady odečítá od částek výživného, které pozbyla. Oproti tomu nemajetková újma, jež pozůstalým vznikne v důsledku úmrtí osoby blízké, projevující se v osobnostní sféře poškozeného zejména tím, že přijde o osobu blízkou a o možnost rozvíjet s ní rodinné vztahy, se nahrazuje podle § 444 odst. 3 obč. zák, a to jednorázovou částkou, jejíž výše se primárně neodvíjí od majetkových poměrů dotčených osob. Jedná se o odlišné nároky, které nelze zaměňovat.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 2465/2012, ze dne 30.9.2014)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně M. H., zastoupené Mgr. M.S., advokátem se sídlem v P., proti žalovaným 1) Allianz pojišťovna, a.s., se sídlem v P., a 2) P. P., o náhradu škody, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn 27 C 165/2004, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 8. března 2012, č. j. 64 Co 439/2011-416, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

Městský soud v Praze k odvolání žalobkyně rozsudkem ze dne 8. 3. 2012, č. j. 64 Co 439/2011-416, potvrdil rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 21. 3. 2011, č. j. 27 C 165/2004-305, jímž byla zamítnuta žaloba na zaplacení částky 1.004.500,- Kč a měsíční renty 20.500,- Kč od 1. 8. 2005, a bylo rozhodnuto o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky a vůči státu; odvolací soud rozhodl rovněž o náhradě nákladů odvolacího řízení. Soudy obou stupňů vyšly ze zjištění, že žalobkyně utrpěla dne 21. 6. 2002 při dopravní nehodě na silnici Sinj-Split v Chorvatsku poranění, za které jí byla rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 19. 6. 2009, č. j. 27 C 165/2004-220, ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 27. 5. 2010, č. j. 64 Co 598/2009-275, přiznána náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění. Předmětem řízení zůstal nárok na náhradu nákladů na výživu žalobkyně, neboť při nehodě zemřela její matka. Žalobkyni bylo v době škodné události jedenáct let, žila v péči rozvedené matky, která nebyla zaměstnána, a finančního zajištění se jí dostávalo ze strany otce, který se zavázal přispívat na výživu částkou 600 guldenů měsíčně. Po nehodě převzal žalovanou do péče otec, který ji nadále finančně zajišťuje i s využitím sirotčího důchodu, poskytovaného žalobkyni podle předpisů o důchodovém zabezpečení. Odvolací soud shodně se soudem prvního stupně dospěl k závěru, že nárok žalobkyně není dán ani proti žalované 1), která je pojistitelem vozidla pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou jeho provozem, ani proti žalovanému 2), který byl provozovatelem vozidla. Výživa ani životní úroveň žalobkyně totiž nebyla škodnou událostí dotčena, navíc žalobkyně již nebyla ve věku, kdy matka vyvažuje svůj podíl na výživě přímou osobní péčí. Vznik nároku na náhradu nákladů na výživu pozůstalých podle § 448 obč. zák. se váže ke dni smrti osoby poskytující výživu či výživou povinné a jeho přiměřený rozsah lze v daném případě posuzovat jen z hledisek § 85 a § 96 zákona o rodině. S ohledem k nabídkám na trhu práce soudy dovodily, že matka žalobkyně, pokud by pracovala, mohla dosahovat maximálního výdělku 15.000,- Kč, čemuž odpovídá výživné nepřevyšující 3.000,- Kč. Takto určené výživné

představuje jedinou majetkovou újmu žalobkyně ve smyslu § 448 obč. zák., ta je ovšem plně kompenzována sirotčím důchodem, jenž byl žalobkyni vyměřen podle předpisů o sociálním zabezpečení, a nárok na odškodnění citové újmy z § 448 obč. zák. nevyplývá.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost odvozuje z § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř., a jako dovolací důvod uvádí, že odvolací soud nesprávně aplikoval rozhodnutí Nejvyššího soudu, popř. aplikoval zastaralou judikaturu, a jeho rozhodnutí proto spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Žalobkyně namítá, že to, oč v důsledku úmrtí matky přišla, byla právě nadstandardní osobní péče matky, která nemá nic společného s možnostmi jejího teoretického výdělku. Odvolací soud nedostatečně aplikoval publikovanou judikaturu, když otázku rozsahu osobní péče a výchovy žalobkyně považoval za bezpředmětnou. Dovolatelka rovněž poukazuje na to, že judikatura, na kterou odvolací soud odkazuje (R 87/68, R 14/75, R 14/73, R 11/76), je poměrně zastaralá, a považuje za vhodné, aby ji Nejvyšší soud zrevidoval. Žalobkyně poukazuje na měnící se poměry v souvislosti s jejím rostoucím věkem a na ztrátu „osobnostní“ složky osobní péče matky a dodává, že žalobou na ochranu osobnosti by se svých práv mohla domoci pouze stěží, když při nehodě zemřel i řidič automobilu (škůdce). Navrhuje, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek odvolacího soudu i soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaná 1) se ve vyjádření k dovolání ztotožňuje s právním názorem soudů obou stupňů, a navrhuje, aby dovolací soud podané dovolání zamítl.

Vzhledem k tomu, že dovoláním napadený rozsudek byl vydán dne 8. 3. 2012, tj. před účinností zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) dovolání projednal a rozhodl o něm podle dosavadních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2012 (dále jen „o.s.ř.“) – srov. čl. II bod 1 a 7 zákona č. 404/2012 Sb. Po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, účastníkem řízení, zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 o.s.ř., dospěl k závěru, že dovolání, které je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. k řešení otázky charakteru nároku na náhradu za ztrátu výživy podle § 448 obč. zák., není důvodné.

Podle § 242 odst. 1 a 3 o.s.ř. dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden; přitom je vázán uplatněnými dovolacími důvody včetně toho, jak je dovolatel obsahově vymezil. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud je povinen přihlédnout k vadám řízení uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o.s.ř., stejně jako k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci [§ 241a odst. 2 písm. a) o.s.ř.], a to i když nebyly v dovolání uplatněny. Existence takových vad však nebyla dovolatelkou namítána a nevyplývá ani z obsahu spisu.

Nesprávné právní posouzení věci, které dovolatelka uplatňuje jako důvod dovolání [§ 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř.], může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

Vzhledem k ustanovení § 3079 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, účinného od 1. 1. 2014, posuzuje se věc podle dosavadních předpisů, tedy podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále též jen „obč. zák.“), neboť k porušení právní povinnosti došlo před 1. 1. 2014.

Podle § 448 obč. zák. při usmrcení se hradí peněžitým důchodem náklady na výživu pozůstalým, kterým zemřelý výživu poskytoval nebo byl povinen poskytovat. Náhrada nákladů na výživu náleží pozůstalým, pokud tyto náklady nejsou hrazeny dávkami důchodového zabezpečení poskytnutými z téhož důvodu [odst. 1]. Při výpočtu náhrady se vychází z průměrného výdělku zemřelého; náhrada

nákladů na výživu všech pozůstalých nesmí však úhrnem převýšit částku, do které by náležela zemřelému náhrada za ztrátu na výdělku podle ustanovení § 447 odst. 2 [odst. 2].

Nárok na náhradu ztráty na výživě podle § 448 obč. zák., který se přiznává formou opětujícího se plnění (peněžitý důchod), je jedním z dílčích nároků na náhradu škody, má výhradně majetkovou povahu a jeho účelem je kompenzace ztráty, která vznikla pozůstalým tím, že přišli o pravidelné hmotné plnění (výživné) ze strany zemřelého. Ve smyslu tohoto ustanovení lze odškodňovat pouze ztrátu plnění majetkové povahy, jehož výše se počítá analogicky podle ustanovení příslušných předpisů o vyživovací povinnosti. Pobírá-li pozůstalá osoba sirotčí důchod, jeho výše se při výpočtu výše náhrady odečítá od částek výživného, které pozbyla. Oproti tomu nemajetková újma, jež pozůstalým vznikne v důsledku úmrtí osoby blízké, projevující se v osobnostní sféře poškozeného zejména tím, že přijde o osobu blízkou a o možnost rozvíjet s ní rodinné vztahy (v dovolání je zdůrazňován právě tento aspekt), se nahrazuje podle § 444 odst. 3 obč. zák, a to jednorázovou částkou, jejíž výše se primárně neodvíjí od majetkových poměrů dotčených osob. Jedná se tedy o odlišné nároky, které nelze zaměňovat.

Ze skutkových zjištění v dané věci (jejich správnost dovolacímu přezkumu nepodléhá) je zřejmé, že plnění majetkové povahy se dovolatelce i za života její matky dostávalo především ze strany otce, jenž se zavázal zajistit výživu dceři i její matce, a to v takovém rozsahu, aby se matka mohla plně věnovat péči o svoji dceru a nemusela chodit do zaměstnání. O toto majetkové plnění žalobkyně při nehodě nepřišla, její ztráta spočívá především v tom, že přišla o osobní péči matky, která je v první řadě újmou nemajetkovou, jež se podle § 448 obč. zák. neodškodňuje. Žalobkyně přišla nepochybně i o určitou hmotnou podporu ze strany matky, přičemž platí, že právě výkon osobní péče může představovat plnění vyživovací povinnosti ze strany rodiče, jemuž je dítě svěřeno do výchovy. Odvolací soud ovšem správně a v intencích zákona zvažoval výši takto ztraceného výživného analogicky podle teoretického průměrného výdělku zemřelé, která nepracovala a výživné vynahrazovala osobní péčí. Vzhledem k tomu, že sirotčí důchod, který dovolatelka pobírá, převyšuje částku potenciálních dávek, jež by jí od matky náležely z titulu výživného, nelze vytýkat odvolacímu soudu závěr, že nárok na náhradu za ztrátu výživy podle § 448 obč. zák. v daných poměrech nevznikl. Tento postup je v souladu nejen se starší judikaturou, jejíž revize se dovolatelka domáhá, nýbrž i s rozhodovací praxí pozdější - srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 2. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1815/2003, publikovaný v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod C 2351, podle nějž „rozsah náhrady nákladů na výživu pozůstalého manžela je určen rozsahem výživného, které by mu náleželo ve smyslu § 91 a § 96 odst. 1 zákona o rodině“, popř. rozsudek téhož soudu ze dne 20. 2. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1161/2000, publikovaný pod číslem 71/2002 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, podle nějž „výše nároku na náhradu nákladů na výživu pozůstalých se v občanskoprávních vztazích řídí rozsahem zákonné vyživovací povinnosti zemřelého, popřípadě rozsahem, v jakém na výživu skutečně přispíval.”

Z těchto důvodů je zřejmé, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu věcně správný; Nejvyšší soud České republiky proto dovolání žalobkyně podle ustanovení § 243b odst. 2 části věty před středníkem o.s.ř. zamítl.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- Odpovědnost za vady
- Náhrada nákladů na výživu pozůstalých (jiných) osob
- Mezinárodní příslušnost ve věcech rodičovské zodpovědnosti
- Smlouva o dílo (exkluzivně pro předplatitele)
- Spotřebitelský úvěr (exkluzivně pro předplatitele)
- Starobní důchod (exkluzivně pro předplatitele)
- Veřejná obchodní společnost (exkluzivně pro předplatitele)
- Vypořádání SJM (exkluzivně pro předplatitele)
- Přiměřené protiplnění
- Předkupní právo
- Ochrana osobnosti